

Jak žijí „naši“ ptáci na zimovišti? Nepěvci

Text a foto: Tomáš Grim

Z naší střeoevropské perspektivy exotické kouty planety nás lákají tím, jak jsou od těch našich „mírných“ odlišné. Mega-diverzitní deštné lesy, mořská pobřeží, nehostinné pouště. Potkat tamější živočišné i rostlinné obyvatele je velký zážitek. Při cestách do tropů na mě však pokaždé snad ještě víc zapůsobí jiná setkání. Setkání s „našimi“ druhy. Jejich neuvěřitelné migrační výkony. Často neobvyklé tahové zvyky. I úplně odlišné světy, které obývají na hnízdišti, zimovišti a na tahových cestách mezi nimi. Co za své často velmi krátké životy uvidí a prožijí, mě nepřestává fascinovat.

Vlha pestrá je – podobně jako mnohem více zdánlivě „našich“ druhů než byste si mysleli – typický tropický opeřenec. Ani doma, tedy v Africe, to nemá lehké: zde svedla s lejskem hnědým (Agricola infuscatus) souboj o bidýlko. Navzdory velikostní převaze prohrála. Nxai Pan, Severozápadní distrikt, Botswana

Západokubánský mokřad Zapata, dusno, parno a ze stromu přede mnou vystartuje pták, jehož jméno mi evokuje chlad a zimu: dřemlík tundrový (*Falco columbarius*)! Opět vedro k zalknutí, tentokrát mangrove u malajského Kuala Selangor, a kdo nám to tady číhá nad kalným kanálem obývaným varany: ledňáček říční (*Alcedo atthis*)! A do třetice: tentokrát se v listopadu potím v národním parku Keoladeo Ghana v indickém Rádžasthánu, proslulém masivními počty vodního ptactva, které tu zahrnuje i čírky modré (*Spatula querquedula*)!

Všechny tři druhy známe od nás. Většinou si je spíše spojíme s chladnějšími částmi roku. Kubánský dřemlík však jistě pocházel z východní části Severní Ameriky a malajský ledňáček nejspíše hnízdil v severovýchodní Asii (ačkoliv v Malajsií občas ledňáčci říční zahnízdí taktéž). Odkud byly indické čírky, těžko říct: naše čírky modré, dnes už hnízdící v počtu pouhých pár desítek párů, sice zimují v západní Africe (a vzácně v jižní Francii), ale ze zahraničních studií známe případy, že tentýž jedinec v jednom roce zimoval v Africe, ale v jiném roce v Asii.

Pro jednoduchost si teď budeme povídat především o druzích, které u nás hnízdí. Pro zpestření přidám i pár dalších, které přes naše území jen protahují. Kde je najdeme v chladných částech roku? Jak žijí? Podívejme se nejdříve na nepěvce.

Podivné zvyky nejpestřejšího evropského ptáka

Vlhu pestrá (*Merops apiaster*) jsem pro úvodní obrázek nevolil jen proto, že ze snímku je patrné, že nebyl pořízen u nás – což dokládá

exotický lejsek, který nejbliž k nám hnízdí v Angole, nějakých 7000 km daleko. Možná vás napadne důvod estetický: vždyť vlha je jasným kandidátem na titul „Nejkrásnější evropský pták“. Ani o tento důvod však nejde.

Vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*) hnízdí i na druhé straně Atlantiku a je v rámci tamější avifauny v jednom směru unikátní: je jediným druhem ptáka, který hnízdí v Severní Americe a migruje do Jižní Ameriky, ale navíc na jihu založil udržitelnou hnízdní populaci (Grim T. 2020: Neobyčejné příběhy afrického hosta. Naše příroda 13/4: 30–35). Jde o historickou novinku: vlaštovčí hnízdní výsadek v severovýchodní Argentině vznikl teprve v roce 1980. V rámci obou Amerik žádný další druh s podobným typem výskytu nepotkáme. To však neznamená, že podobné případy nenajdeme i u nás, ve Starém světě.

Je to právě vlha pestrá, která hnízdí nejen v klimaticky teplejších zónách západní Eurasie. Vlhy sice zimují i v západní Africe (tam táhnou ptáci z nejzápadnější části areálu), ale většina z nich váží cestu až do jižní Afriky (včetně těch našich). V době, kdy tam naše severské vlhy přilétají, tedy v září a říjnu, tamější jižní vlhy pestré hnízdí! A v době, kdy se severské vlhy začínají vracet na severní polokouli, tedy v únoru, tyto jižní vlhy začínají migrovat také na sever. Jejich cesta je ale mnohem kratší: tito tzv. jižní migrantů totiž tráví svou jižní zimu (tedy naše léto) v savanách Angoly a Konga.

Až uvidíte – pro mnohé přírodumilce – nejkrásnějšího evropského ptáka, vzpomeňte si, že vám může nabídnout mnohem víc. Za jeho okouzlivou fasádou se totiž skrývá i mimořádná hnízdní a tahová ekologie.

Migrační pionýr

Přesuny některých opeřenců mezi hnízdištěm a zimovištěm nám poskytují jedny z nejpůsobivějších přírodních „představení“. Mnohé z vás asi hned napadnou až monstrózní hejna jeřábů popelavých. Ta skutečně velká spolehlivě potkáme v sousedním Maďarsku (Grim T. 2020: Ptačí lidé. Naše příroda 13/5: 44–52). Lze se migračními šiky podobných rozměrů kochat i u jiných ptačích druhů? A kde?

Sázkou na jistotu by mohla být místa, která geograficky vynucují nahromadění táhnoucích ptáků na malé ploše. V západní Evropě je takovým tahovým trychtýřem Gibraltar. Na východě pak úžina Bospor. A především Izrael.

Proslulý tah dravců v okolí jihoizraelského města Eilat, které leží na břehu Rudého moře, nechme stranou – to je povídání spíš na knihu než článek. Jedním z hlavních tahounů (ve více významech...) je tam káně lesní ruská (*Buteo*

buteo vulpinus; občas oddělovaná jako samostatný druh *B. vulpinus*). Zatímco české populace káněte jsou stálé/populturné, je „vulpinuska“ migrantem na velké vzdálenosti. Hnízdí až v severní Evropě, ve Finsku a dále na východ v Rusku. Táhne až na jih afrického kontinentu. Tam jsem ji mohl pozorovat v přítomnosti různých tamějších exotických dravců, např. orlíka kejkličře (*Terathopius ecaudatus*).

Káně lesní ruská se určitě zatoulává i k nám (jak by ne, když je to tak mimořádně schopný migrant), snad i velmi početně. To je však těžko říct, poněvadž odlišit tento (pod)druh od naší, tzv. nominální formy (*B. b. buteo*) je těžké a často i nemožné. Jak naše, tak severská káně má totiž mimořádnou proměnlivost a některé formy káně lesní ruské jsou zcela identické té naší – ani zkušený kroužkovatelé, kteří mají možnost jedince prozkoumat detailně v ruce, nemusí identitu káněte určit správně (jak mi nedávno prozradil svou překvapivou zkušenost

Výřez přibližně tisícíhlavého hejna čápů bílých. Právě ignorují celní kontrolu a pokračují z Egypta na sever. Je docela možné, že některého z čápů na snímku potkáváte na komíně ve vaší obci – většina našich čápů táhne právě touto východní tahovou cestou. Nicana (angl. Nitzana), Jižní distrikt, Izrael

Kolik fascinujících opeřenců přehlédneme díky jejich kamufláži? Není fascinujících přehnané? Není: písek obecný táhne přes pouště i horské hřebeny a odhaduje se, že na jeden záťah zvládne uletět až 4000 km! Na snímku je tohoroční mladý pták, kterého jsem našel v mangrovech na pobřeží Guinejského zálivu, poblíž zaniklého otrokářského přístavu v Bimbá. Výsledky kroužkování naznačují, že i tento jedinec mohl táhnout přes naše území. Bimbá, Jihozápadní region, Kamerun

jeden z našich nejzkušenějších dravců (řů). Pak ovšem není divu, že v terénu, na dálku, je to někdy zhola nemožné.

Okolím Eilatu však táhnou nejen dravci. V extrémních pouštních podmínkách tam potkáme i jiné staré známé, třeba čápy bílé (*Ciconia ciconia*). Ty u nás ve velkých hejnech nespatříme. O to větším zážitkem pro mě bylo sledovat přibližně tisícíhlavé hejno čápů, jak překračuje egyptsko-izraelskou hranici. Jediné hejno bylo tak početné jako polovina celé naší hnízdní populace.

Migrační cesty čápů patří k nejlépe probádaným vůbec (Cepák J. a kol. 2008: Atlas migrace ptáků České a Slovenské republiky. Aventinum, Praha). Naši ptáci táhnou až na nejjihnější výspu afrického kontinentu. A někteří se tam dokonce usadili. Migrační zvyky čápů bílých tedy odhalují podobnou zajímavost, s jakou jsme se už setkali výše u vlhy. Přibližně před půl stoletím totiž vznikla malá hnízdní populace čápů bílých v Jihoafrické republice. A důsledkem globálních změn klimatu nejspíše bude stále častější zimování čápů v jižní Evropě.

V JAR jsem potkal čápy nejen bílé, ale i černé (*Ciconia nigra*). Český projekt Africká Odysea doložil, že naši republikou probíhá tahové rozhraní:

čápi ze západní části ČR táhnou přes Pyrenejský poloostrov do západní Afriky, zatímco ti z části východní letí přes Izrael do východní Afriky. Kde se tedy vzali čápi černí, které jsem potkal v jižní Africe? Podobně jako u vlhy a čápa bílého i čápi černí mají hnízdní jihoafrickou populaci. Ta je tažná, ačkoli jen na krátké vzdálenosti.

Teď už pozorný čtenář asi dumá, proč jsou odstavce o čápech vymezeny podtitulkem „Migrační pionýr“. Ve výzkumu ptačích migrací zastává čáp výjimečné místo: v roce 1822 to byl totiž právě čáp, který poskytl vůbec první přímý důkaz toho, že ptáci se na zimu netransformují v jiné druhy (rehci v červenky, kukačky v krahujce), nelétají na Měsíc (jeřábi) či nehibernují v bahně rybníků (vlaštovky), jak se dříve blouznilo. Důkaz poněkud kuriózní: čáp zastřelený toho roku německým lovcem měl totiž v krku vetknutý 80centimetrový africký šíp! Podobných případů, jakkoli se můžou zdát neuvěřitelné, bylo od té doby věrohodně doloženo dalších 25. Žádný z šípů nepocházel z Měsíce, všechny byly africké.

Úctyhodný šedáček

Úvodní vlha okouzlí snad každého alespoň krapet esteticky citlivého člověka. Na opačném konci pomyslného kontinua atraktivity bychom mohli s úspěchem umístit třeba píška obecného (*Actitis hypoleucos*). Shora celoročně hnědý, zdola celoživotně bílý. A to je vše. Když ho vyplašíme na oblázkovém břehu říčky nebo bahnitém okraji rybníka na nízké vodě, může nás zaujmout svým neobvyklým letem s křídly drženými zvláštně pod rovinou zad, lukovitě prohnutými. A to je tak asi vše. Nebo ne?

Pisík je vůbec nejčastější bahňák, kterého jsem na cestách potkal. V Kamerunu, JARu, Botswaně, Zimbabwe, Iránu, Indii, Malajsii, Indonésii, Číně i Austrálii. Možná je to dokonce vůbec geograficky nejrozšířenější „starý známý“, s nímž jsem se z ptáků u nás pravidelně hnízdících ve světě setkával. Jeho migrační výkony jsou zajímavé v podobném měřítku – ostatně, přečtěte si popisek obrázku. A žasněte.

„Same same but different“

Tato notoricky známá fráze, kterou důvěřivým turistům podsouvají v exotických asijských destinacích domorodci „podobnou“ kvalitu výrobků (samozřejmě podobnou směrem k horšímu), vám možná přišla na mysl při pohledu na dudka chocholátého (*Upupa epops*) na obrázku. Dudek to jednoznačně je. Jenže poněkud sytěji vybarvený. Kdybychom ho vyplašili, vyjevil by nám další rozdíl: zatímco v našich končinách mají dudci na vnějším okraji křídel podélnou

bílou pásku (kolmou ku pěti příčným páskám), dudek z obrázku by měl konec křídla čistě černý. Proč?

Dudek obývá obrovský areál, od Iberského poloostrova po Japonské moře, od našich zeměpisných šířek po nejjižnější cíp Afriky. Není divu, že vytváří hned osm různých poddruhů. Poddruh *africana* ze subsaharské Afriky bývá někdy dokonce oddělován jako samostatný druh (*U. africana*), odlišný od našeho dudka chocholátého (*U. epops* v úzkém smyslu).

V jižní Africe, odkud snímek pochází, bychom si našeho dudka s africkým nespletli – u nás hnízdící dudci totiž tak daleko na jih nezaletují. Zimují podstatně severněji, v oblasti od Senegalu po Somálsko. Tam se však potkává náš tažný poddruh *U. e. epops* s tamějším stálým poddruhem *U. e. senegalensis*. Ten vypadá velmi podobně jako „náš“ dudek (včetně nápadné bílé pásky na vnějším konci křídla) a spletli bychom si je snadno.

Uvedená oblast zimoviště našich dudků je však jen pouhý předpoklad.

Připadá vám tento dudek povědomý, ale přesto jaksi jiný? Má to své důvody (viz hlavní text). Maun, Severozápadní distrikt, Botswana

Sokol stěhovavý (Falco peregrinus) má svou prostorovou nestálost zakotvenou přímo v druhovém názvu. Nicméně u nás hnízdící sokoli jsou spíše usedlí, potulní jsou jen mladí jedinci. Sokoli, které potkáme ve světě, tedy téměř jistě nejsou „naši“. Národní park Augrabies, provincie Severní Kapsko, Jihoafrická republika

Z více než 1500 u nás okroužkovaných dudků nebyl na zimovišti nalezen ani jediný. Tento smutný výsledek není ani mezinárodně žádnou výjimkou: tahové cesty dudků z mírného pásma jsou dosud prakticky neznámé všeobecně – na tak atraktivní a nápadné zvíře poněkud překvapivé zjištění.

Bizarní tahové rozhraní

Kapesní hračka na klíček. To je první dojem z bahňáčka zvaného lyskonoh úzkozobý (*Phalaropus lobatus*). Při sběru potravy se lyskonozí vrtí na hladině „jako káča“. Víří ponořenýma nohama a širokými „lyskovítky“ lemy prstů zvedají ze dna potravu. Docela legrační pohled.

Lyskonoh úzkozobý má rozšíření cirkumpolární, nejbliže k nám

Lyskonoha úzkozobého bychom na obloze snadno přehlédli. Přitom je to jeden z nejneuvěřitelnějších „tahounů“ ptačího světa (viz hlavní text). Hamningberg, kraj Troms og Finnmark, Norsko

hnízdí ve Velké Británii a ve Skandinávii. U nás ho potkáme jen vzácně na tahu. Přesto jsem neodolal a lyskonoha zařadil: ještě méně uvěřitelných – leč dobře doložených – tahových příběhů je jak šafránu. Posudte sami.

Lyskonoh váží mezi 30 a 40 g. To je méně než tatranka (ta má 47 g). Ze severní Skandinávie letí lyskonozí na jihovýchod a zimu stráví v Indickém oceánu, v oblastech přiléhajících Arabskému poloostrovu a Africkému rohu (Somálskému poloostrovu). Nejspíš bychom čekali, že i lyskonozí z Velké Británie budou zimovat tamtéž. Skutečnost je však zcela odlišná: britští lyskonozí se totiž přidají ke svým soudruhům z Islandu a Grónska a podél východního pobřeží Severní Ameriky si to štrádají do Karibiku! Tam se ale nezastaví: přeletí Střední Ameriku a v zimě byste je našli na volném moři u pobřeží Ekvádoru!!

Neuvěřitelné setkání

Každý zájemce o přírodu si jistě nechce vychutnávat jen pozorování druhů, které viděl už mnohokrát dříve. Alespoň v koutku duše každý sníme o tom, že najdeme něco výjimečného. Něco, co „vystoupí z řady“. Setkání, na které si – na rozdíl od tisíců těch z kategorie „starý známý na osvědčené lokalitě“ – vzpomene s pocitem nevěřičnosti i po mnoha letech...

Rybák černý (*Chlidonias niger*) sice hnízdí ve vnitrozemí, ale zimuje pouze na mořském pobřeží (s jedinou výjimkou kolem středního toku řeky Nilu). Rybáci černí, kteří hnízdí v jižní Kanadě a severní polovině USA, tráví zimu na pobřeží Pacifiku (od Mexika po Peru) i Atlantiku (od Kolumbie

po Francouzskou Guyanu). „Naši“ starosvětští rybáči černí hnízí převážně od západního Běloruska po východní Kazachstán, ostrůvkovité izolované populace však zasahují až do Španělska. Zimují na pobřeží Atlantiku, od Senegalu po Angolu (s už zmíněnou egyptsko-severosúdánskou výjimkou).

Rybáči černí u nás hnízí jen vzácně. Na tahu však jde o docela běžný druh, který těžko extra zaujme, zvláště ve srovnání s podstatně vzácnějšími rybáky téhož rodu, tedy bělokřídlymi (*Ch. leucopterus*) a bahenními (*Ch. hybrida*).

Při rýžování foto-archivu a snaze najít zajímavé záběry pro tento článek ve složce Botswana narážím na záběr rybáka černého. Shodou okolností zároveň řeším s kolegy z Jihoafrické republiky identitu několika tam vyfocených rorýsů, a tak se jen tak bokem ptám: „A mimochodem: má smysl hlásit pozorování rybáka černého z Okavanga? Podle atlasu se tam nemá vyskytovat, ale možná už je mapa zastaralá...“ Odpověď přišla obratem. A mně spadla čelist...

„... jde o skutečně mimořádný záznam a jedno z velmi mála vnitrozemských pozorování rybáka černého kdekoli v celé jižní části Afriky!“ Člen botswanské faunistické komise, která posuzuje pozorování raritních druhů, upřesňuje, jak mimořádný záznam to je: historicky první pro Botswanu!

Mapa v atlase (známý „Sasol“) tedy skutečně je zastaralá. Jenže v tom, že jediný předešlý záznam pro Botswanu, opět z Okavanga, byl botswanskou faunistickou komisí při revizi odmítnut. Nebyť fotografie, kterou zde vidíte (a několika dalších), pozorování rybáka černého v jihoafrickém vnitrozemí bych sám nevěřil.

Najít nový druh pro jakoukoli zemi na světě se za celý život drtivě většine ptáčkářů nepoštěstí. Důvodů je celá řada (podrobněji viz Grim T. 2020: Vždy ve střehu: náš „běžný“ druh může být jinde rarita! Ptačí svět 27/4: 18). Přitom probádanost Okavanga je na tropické poměry nadprůměrná – legendární delta je na špici zájmu návštěvníků černého kontinentu. Nedávno byla dokonce zvolena jedním ze Sedmi divů Afriky (<http://sevennaturalwonders.org/africa/>).

Pozorování rybáka černého v Okavangu není výjimečné jen vzhledem ke vzdálenosti – ta byla přibližně 1000 km daleko od jeho normálního zimovištního výskytu u oceánu. Podívejte se na mapu: aby se tento zbloudilý rybák do delty Okavanga dostal, musel nejspíš přeletět stovky kilometrů nad jedněmi z nejnehostinnějších míst planety, přes Namibskou poušť. Ostatně delta Okavanga také leží v poušti, tedy v severní části Kalahari.

Nejpočetnější africký dravec

Luňák hnědý (*Milvus migrans*) je u nás poměrně vzácným dravcem – na celém území ČR hnízí podle posledních odhadů kolem pouhého půl sta párů. Pro srovnání, kaňat lesních u nás máme o tři řády více: 12 až 15 000 párů (podle dosud nepublikovaných odhadů jde o mírný nárůst

I v takové loterii jako je pozorování mega-raritních druhů lze vyhrát pomyslné „bingo“: první záznam v historii pro danou zemi. V tomto případě se na mě usmálo štěstí v podobě rybáka černého, který je prvním pro Botswanu a návodkem jedním z velmi mála vnitrozemských pozorování tohoto druhu pro celou jižní a západní Afriku. Šance, že se mi podobná šťastná náhoda přihodí znovu, i kdybych do konce života hojně cestoval, je velmi malá. (Pozn. přidaná v korektuře začátkem listopadu: zmíněná šance však určitě není nulová – neuvěřitelnou shodou okolností jsme s kolegy před pouhými několika dny prokázali historicky první výskyt vodouše žlutohého, Tringa flavipes, v ČR. Tento severoamerický bahňák se tedy stal naší mega-raritou a další shodou okolností zaokrouhlil počet druhů ptáků ČR na rovných 400). Moremi Game Reserve, Severozápadní distrikt, Botswana

oproti nedávné minulosti). Tento stav ale vůbec nic nevypovídá o tom, jak na tom luňák hnědý ve skutečnosti (tedy celkově) je: jde o jednoho z vůbec nejběžnějších dravých ptáků celé planety. Jeho obrovský areál zahrnuje prakticky celý Starý svět. V Africe je luňák hnědý dokonce uváděn jako vůbec nejpočetnější druh dravce kontinentu.

Proč? Přízpůsobivost luňáka hnědého je pověstná. Stačí zajít za jakoukoli indickou obec a můžete se vsadit, že na smetišti budete luňáky hnědé „přehazovat vidlemi“. Jeho tolerance – nebo spíš závislost? – na člověku je tak velká, že i v Botswaně je luňák hnědý mnohem běžnější mimo chráněná území než v nich.

Luňáky hnědé jsem potkal na řadě míst, od Jihoafrické republiky, přes Zimbabwe až po Irán, Indii a Čínu. Dlužno podotknout, že u druhu s tak obřím areálem nepřekvapí, že mnozí taxonomové pojali podezření, že jde ve skutečnosti o více různých druhů (asijský *lineatus*, či africký *aegyptius*, který by zahrnoval i formu *parasitus*, který je nejspíš na obrázku). Jednotlivé formy však nemají ostré hranice a hladce přecházejí jedna v druhou; o samostatné druhy tedy nejspíš nejde.

Hnědí luňáci jsou převážně migrující: severní populace táhnou daleko na jih, až na konec černého kontinentu, zatímco ty, které v jižní Africe hnízdí, zas táhnou k rovníku, na sever. Zimoviště našich luňáků jsou dobře známa díky satelitní telemetrii (Ovčiariková S. a kol. 2020: Natal dispersal in black kites *Milvus migrans migrans* in Europe. Journal of Ornithology doi: 10.1007/s10336-020-01780-x). Leží v rozsáhlém území rozprostírajícím se po celé západní Africe. Na konkrétní cesty našich a dalších (středo)evropských luňáků se můžete podrobně podívat na přehledně udělaných webových stránkách <http://www.birdtelemetry.cz/>.

Na tahu

Zajímavou kapitolou jsou druhy přes naše území pouze protahující. U nás nehnízdí, ale přesto je v období jarních a podzimních migrací můžeme celkem očekávatelně potkat. Některé z nich ve velkých počtech, pozorování jiných je spíše výjimečným zážitkem (třeba neuvěřitelná migrující „hračka na klíček“, o které jsme se už bavili výše). Docela novou úroveň zážitku je pak ale potkat tyto opeřence v nějaké exotické destinaci.

Zastavme se třeba v mokřadech False Bay. I krátký jednodenní výlet z Kapského města do této zátoky, která přímo sousedí s oceánem, přinesl nezapomenutelné zážitky a vzpomínky na bahna našich rybníků v době tahu. Na těch jihoafrických se totiž proháněli kulíci píseční (*Charadrius hiaticula*), jespáci bojovní (*Calidris pugnax*), křivozobí (*C. ferruginea*) i malí (*C. minuta*), vodouši bahenní (*Tringa glareola*)

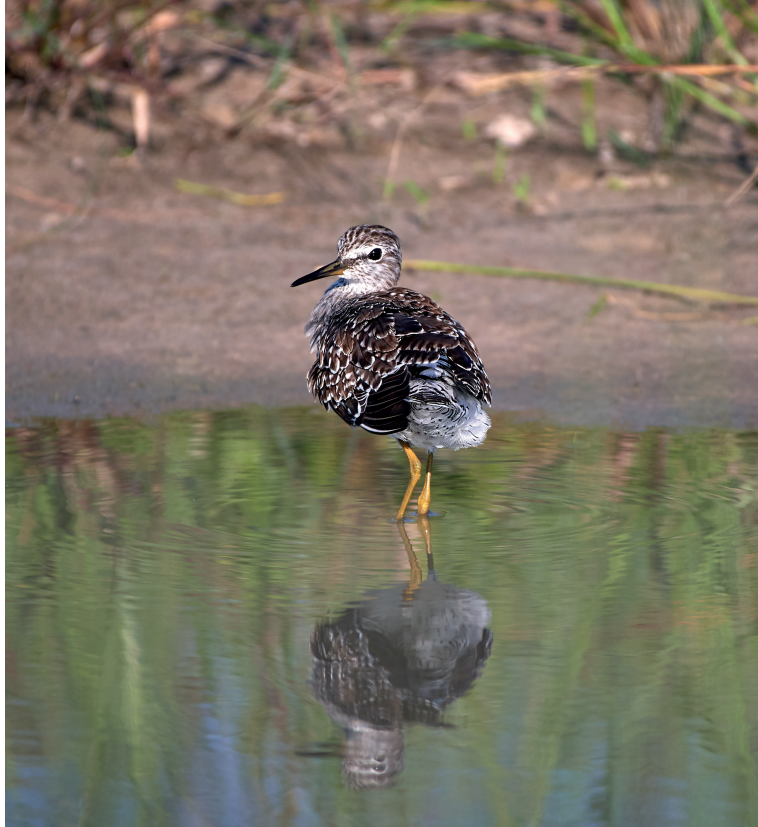
Luňáci hnědí se prohánějí nad vodami geografického středu Země – Guinejský záliv má totiž nulovou zeměpisnou šířku i délku. Jedinci na snímku jsou výrazně žlutozobí a tedy spíše afrického poddruhu parasitus (snad připadá v úvahu i aegyptius, který by měl být sice spíše usedlý, ale určité pohyby s obdobím dešťů podniká – systematika i biologie luňáka hnědého je hodně složitá a nedostatečně prozkoumaná). V těchto končinách bychom však mohli potkat i luňáky hnědé poddruhu migrans, kteří vyhnízdili třeba u některého jihomoravského rybníka: to přímo odkládají telemetrická sledování našich ptáků (viz hlavní text). Limbe, Jihozápadní region, Kamerun

i štíhlí (*T. stagnatilis*). O písících nemluvě. V přidané společnosti „našich“ vlaštovek obecných a břehulí říčních (*Riparia riparia*) jsem se tam cítil úplně jako doma – nebýt řady afrických „domácích“. Podobnou sbírku druhů jsem potkával i ve vnitrozemí, v Botswaně a Zimbabwe. Zmínění kulíci písěční přes naše území skutečně mohli táhnout: zatímco jižnější populace táhnou jen na krátké vzdálenosti, severnější populace tohoto u nás nehnízdícího kulíka je „přeskočí“ a táhnou nejdále na jih, právě do jižní Afriky. Od ostatních druhů je zpravidla minimum informací. Např. dva na Slovensku okroužkovaní jespáci křivozobí byli nalezeni v západní Africe, ale jinak těžko rozhodnout, zda ptáci, které potkáme třeba v jižní Africe, mají zkušenost s návštěvou ČR.

Podobně „doma“ se můžeme cítit třeba v jižní Indii. Point Calimere je přímořská rezervace v Tamilnádu na jihovýchodě země, naproti Šrí Lance. Na tamějších písčínách jsem potkával některé z už zmíněných druhů, např. písíky, vodouše bahenní i štíhlé či jespáky bojovné i malé – ti malí tam byli vůbec nejpočetnějším druhem bahňáka (po stovkách). Návdavkem čtveřice kameňáčků pestrých (*Arenaria interpres*), dvojice kolih velkých (*Numenius arquata*) a osamělý kulík říční (*Charadrius dubius*). Můžeme si však být jisti, že nejde o kus, který by patřil k našim populacím: naši kulíci říční táhnou do východní Afriky. Ti indičtí jsou buď stálí, nebo jde o tažné ptáky ze severnějších končin Asie. Sbírkou zdánlivě „našich“ druhů doplnil i dudek chocholatý. Ten je však v jižní Indii stálý a tyto usedlé populace přes zimu doplňují severnější tažní dudci. A samozřejmě nemůžu vynechat hrdličku zahradní (*Streptopelia*

decaocto): vždyť skutečným domovem tohoto „našeho“ velmi běžného druhu je právě Indie (Grim T. 2018: Opeření vystěhovalci: hrdlička zahradní. Naše příroda 11/5: 66–75). Tamější populace jsou ovšem stálé, případně potulné (a nepodnikají tedy pravidelné migrace), stejně jako ty naše.

Do třetice se můžeme zastavit v ještě východnějších končinách Asie. Na jihočínském ostrově Chaj-nan (angl. Hainan) zimovaly kolihy velké, vodouši šedí i písíci obecní. Na západním pobřeží Sumatry vodouši šedí a opět písíci. V Malajsii zas na pobřeží trávil zimu kolih malá (*N. phaeopus*). Tu jsem měl to štěstí potkat nejen na pobřeží Malackého průlivu, ale i v Kamerunu, Jihoafrické republice či v Indii. Tento u nás vzácný bahňák je pro mě symbolem globálních měřítek, v nichž se mnozí vodní ptáci pohybují, i toho, v jak odlišných prostředích dokáží nenápadní tahoví „šedáci“ vést úspěšně život. ■

Vzpomínky na bahna moravských rybníků...
Ty evokuje vodouš bahenní
a co by od něj kamenem
dohodil dřímají hroši
a klimbají krokodýli...
Moremi Game Reserve,
Severozápadní distrikt,
Botswana

Citované články autora jsou
volně k dispozici na jeho
stránkách:
<http://www.tomasgrim.com/>

